

Utvecklingsplan för Svärdsjöbygden 2020-2025

Svärdsjöbygdens Utvecklingsråd, augusti 2020

Sevärda
Svärdsjöbygden

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Bakgrund	4
3. Nuvarande situation	5
3.1. Svärdsjöbygden.....	5
3.2. Lingshed.....	5
3.3. Lumsheden.....	6
3.4. Svärdsjö (Borgärdet, Boda, Bengtsheden, Hillersboda, Österbyarna med flera).....	7
3.5. Svartnäs.....	10
3.6. Toftbyn.....	10
3.7. Vintjärn.....	11
4. Önskad situation	12
4.1. Vår vision.....	12
5. Vilka möjligheter har vi i Svärdsjöbygden?	12
5.1. Vad behöver vi göra för att möjligheterna ska bli verklighet?.....	13
6. Mål och fokusområden	15
6.1. Kontaktuppgifter till deltagare i respektive fokusområde.....	19
7. Vår handlingsplan för att nå målen.	19
8. Receptet på bygdens gemensamma framgång	20

1. Inledning

Du håller nu Svärdsjöbygdens utvecklingsplan i din hand. Utifrån det arbete vi påbörjade tillsammans i Svärdsjöbygden under 2012 och som resulterade i "konceptet" Sevärda Svärdsjöbygden och Svärdsjöbygdens Utvecklingsråd och som åtföljdes av projekt som skådespelet Gustav Vasa i Svärdsjö och Ambassadörer i Svärdsjöbygden fortsätter vi tillsammans vårt gemensamma arbete som ska leda till ökad inflyttning, ett konkurrenskraftigt näringsliv och en starkt offentlig och kommersiell service. Att Svärdsjöbygden är en välkomnande och attraktiv bygd med oändliga möjligheter för alla som vill leva, verka och bo här.

Innehållet i denna reviderade utvecklingsplan har diskuterats, processats, reviderats, utvecklats och förankrats vinter, våren och sommaren 2020. Med start i en kreativ workshop i januari 2020 har boende i bygden och representanter för näringsliv, föreningsliv, tillsammans, med stort engagemang och stor kreativitet bidragit till denna reviderade utvecklingsplan.

Vår ambition är att genom regelbunden dialog med våra kontakter inom Falu kommun kvalitetssäkra att vi är på rätt väg och att vårt utvecklingsarbete sker i enlighet med kommunens vision, mål och utveckling.

På försättsbladet står det att planen gäller 2020-2025 men då vi lever i en föränderlig värld med ständigt nya möjligheter och utmaningar så ser vi vikten av att årligen gå igenom och vid behov revidera denna utvecklingsplan.

Mer information om Svärdsjöbygden och vårt samlade utbud hittar du på www.svärdsjöbygden.se. (dock ska vi under 2020 tillsammans skapa nya hemsidor för bygden så ha tålamod med det som finns... :0).

Tillsammans är vi starka och tillsammans har vi det mycket trevligare...

Med vänliga hälsningar

Svärdsjöbygden Utvecklingsråd (Framtid i Lingham, Lumshedens Intresseförening, Svartnäs Intresseförening, Svärdsjö Intresseförening, Tofta Bygdeförening och Vintjärns Intresseförening)

Svärdsjöbygden, augusti 2020

2. Bakgrund

Svärdsjöbygden (Svärdsjö g:a socken) är till ytan den största kommundelen i Falu kommun. I kommunen representeras kommundelarna av sju intresseföreningar: Aspeboda intresseförening, Bjursås sockenråd, Enviken intresseförening, Grycksbo byaråd, Sundborn sockenråd, Svärdsjö intresseförening och Vikabygdens intresseförening. Bjursås sockenråd samarbetar med Sågmyra sockenråd och Svärdsjö intresseförening samarbetar med Framtid i Lingham, Lumshedens intresseförening, Svartnäs intresseförening, Toftbyns bygdeförening och Vintjärns intresseförening.

Projekten som lade grunden för Sevärda Svärdsjöbygden

Under våren 2011 påbörjade intresseföreningarna i Svärdsjöbygden sitt samarbete för att gemensamt utveckla vår fina bygd. Hösten 2011 sökte vi tillsammans kommundelsutvecklingsmedel (KDU-medel) från kommunen för att främja utvecklingen av Svärdsjöbygden. Utifrån vår utvecklingsplan och ansökan blev vi beviljade 500 000 kr vilket gjorde att vi då startade projektet **Sevärda Svärdsjöbygden**. Projektet resulterade i informations-skyltar vid infarterna till Svärdsjö samt kartor över bygden i byarna där behov fanns. Vi utvecklade en gemensam hemsida och placerade ut tre digitala informationsstationer hos Tempo i Lingham, ICA Supermarket Svärdsjö och Handlarn i Lumsheden. Projektet tog även fram en informationsbroschyr med tillhörande sommarkalendarium och en vykortsserie med lokala motiv. Målet med projektet var att göra Svärdsjöbygden än mer attraktiv och sevärd för besökare, boende och näringsliv/föreningsliv. Vi ville också skapa ökad inflyttning, ett än mer konkurrenskraftigt näringsliv och stärkt samhällsservice.

För att säkerställa en hållbar utveckling i ett långsiktigt perspektiv var vi enade om att en uthållig och enhetlig kommunikation var en kritisk framgångsfaktor. Därför genomförde vi, parallellt med Sevärda Svärdsjöbygdens mer operativa aktiviteter, systemprojektet **Bilden av Svärdsjöbygden** (som finansierades av Leader-medel och medfinansierades av KDU-medlen), där vi utvecklade en grafisk profilguide, en kommunikationsplan och en varumärkesplattform för Svärdsjöbygden. Med dessa båda angreppssätt hoppades vi kunna skapa och utveckla en fortsatt levande och konkurrenskraftig Svärdsjöbygd.

I samband med dessa båda projekt startade vi även företagsfrukostar (i samverkan med Falu kommuns Näringslivskontor) som har varit populära bland företagarna där de träffas, 4-5 gånger per år, och ges möjlighet att diskutera viktiga frågor för bygdens näringsliv. Många av företagen marknadsför sig nu som en del av Sevärda Svärdsjöbygden utifrån bygdens grafiska profilguide.

Svärdsjöbygdens Utvecklingsråd

Då projektet Sevärda Svärdsjöbygden avslutades bildade vi (intresseföreningarna) "Svärdsjöbygdens Utvecklingsråd" där vi sedan har fortsatt samverka och samarbeta för att främja bygdens fortsatta utveckling. Sedan dess har vi tillsammans bl.a. skapat goda förutsättningar för projekten Ambassadörer i Svärdsjöbygden och skådespelet Gustav Vasa i Svärdsjö. Under 2015 utvecklade vi tillsammans ett koncept för enhetliga hemsidor som del av vår gemensamma portal svardsjobygden.se. Detta för att kunna ha ett gemensamt webbråd som kan hjälpas åt med underhåll och uppdatering av bygdens hemsidor m.m. m.m. Vi tittar återigen på nya gemensamma hemsidor som vi tillsammans kan underhålla och som är attraktiva och enkla att sköta.

Vi kan se att vårt gemensamma engagemang och arbete riktat till boende (unga som gamla), föreningar och företag burit frukt då vi nu kan se en ökad känsla för hela bygden och en ökad vilja att samverka och samarbeta. En rad nya idéer och möjligheter för bygden har sett dagens ljus sedan vi började vår gemensamma utveckling, en utveckling som bara är i sin linda...

3. Nuvarande situation

3.1. Svärdsjöbygden

Svärdsjöbygden (tidigare Svärdsjö socken) ligger i hjärtat av Dalarna och ingår sedan 1971 i Falu kommun. År 2016 skapades Svärdsjö distrikt.

I Svärdsjöbygden/Svärdsjö distrikt bor ca 4 000 personer. I den största tätorten Borgärdet bor ca 1 350 personer. Övriga orter i Svärdsjöbygden är Bengtsheden, Boda, Gårdvik, Hillersboda, Kvarntäkt, Linghed, Lumsheden, Svartnäs, Toftbyn, Vintjärn med flera.

3.2. Linghed

Statistik från 2018 visar en stabil och positiv befolkningsökning med plus 55 personer från 2015. Procentuellt stört ökning bland Svärdsjö byarna. Linghed är populärt att flytta till och de hus som är till salu säljs fort. I Linghed föds många barn och antalet barn har ökat under de senaste åren, även inflyttningen av personer som inte har någon koppling till Linghed har ökat. Samtidigt som det föds och flyttar in folk i Linghed så blir även befolkningen äldre, Det innebär att Linghed framöver måste skapa förutsättningar att göra byn attraktiv för en äldre befolkning, där nya lägenheter spelar en roll så de äldre kan bo kvar samtidigt som de kan lämna över sina hus till en ny generation Linghedsbor.

Inflyttning och pendling

Linghed har bra förutsättningar för pendling och inflyttning men för att bli ännu bättre måste vi satsa ytterligare på affär, skola, förskola, ungdomsverksamheter och nya sätt att ta oss till jobbet. Fiber indragningen till Linghed har underlättat för folk att kunna sitta hemma och arbeta.

Företag och föreningar

Byn kännetecknas av många föreningar och företag. Totalt finns ett 20-tal föreningar varav Lingheds IF, skoterklubben, Linghes-livs och Caravan club är de största!

I Linghed finns ett 60-tal företag varav ett 20-tal är jordbruksföretag. Övriga företag utgörs av bl.a. Frisör, smedja, vvs-företag, konsulter, möbelhus, hustillverkare, flaggstångstillverkning, åkerier, skogsentreprenad, jord- och skogsbruksföretag, camping och mycket mer.

Infrastruktur och friluftsliv

Det är vackert i Linghed. Det öppna landskapet med sjöar och vattendrag, åkrar och berg gör bygden attraktiv att bo och leva i. Fiske och akt gör bygden attraktiv för boende och besökare. Dessutom går det att uppleva fäbodkultur, häpnadsväckande vyer från spjershälla- kommunens högsta punkt, milslånga vandrings- fyrhjulings- och skoterleder. Kulturskatter finns så som bondsågen, den anrika kraftstationen och den gamla linskäkten där mycket av det gamla finns kvar.

Linghed har en stark infrastruktur med goda bussförbindelser till Falun som ligger 30 km från byn. Under senaste åren har det satsats en hel del på att snygga upp till byn. Informationstavlor som finns vid infarterna är en del även rastplatsen som byggts intill bågbron. Vindpengen som ger ca 50.000 kr varje år till utvecklingsprojekt i byn är ännu en återkommande ”infrastruktur” som bidrar till att göra Linghed till en attraktivare by. Pengarna har bla gått till att bygga en ridbana för alla de tjejer och killar som rider dagligen i byn

Linghed har många besökare men få turister. Genom sina företag är Linghed vida känd i hela regionen. Många hundra besökare kommer vare år för att besöka Caravan club, Backlundsmöbler, Huskomponenter och Comfort-butiken.

3.3. Lumsheden

Om Lumsheden

I Lumsheden bor det ungefär 230 personer. Orten ligger ca 5 mil från Falu tätort och 3,5 mil från Sandviken i Gästrikland.

Här finns en camping, ett café med sommaröppet, barnomsorg för förskolan, fritidsverksamhet för lågstadiet, fiske och jaktturism, livsmedelsbutik och drivmedel, Bygdgård och Lumshedens marknad som varje år lockar mellan fem och åtta tusen besökare sista helgen i augusti. 2018 firade marknaden 30-årsjubileum och planerar fortsättas trots vikande underlag med knallar.

De flesta på orten arbetspendlar mot Sandviken och Svärdsjö/Falun. Barnen går i skola i Svärdsjö.

Service

Den service som finns i Lumsheden är i form av Handlarnbutiken som är ombud för, betaltjänster, apotek, systembolaget och spel. Det som idag saknas i servicelösning är paketutlämning. Handlaren har också en pump med bensin och diesel. Butiken drivs sedan 2005 av familjen Hellbom. Butiken är en viktig mötesplats för bygden och på fredagarna är det fullt runt fikabordet bredvid spelhörnan. Lumsheden har sedan alla år Åshammars postnummer (beläget i Gästrikland) eftersom posten delas ut från Gästrikland. I Lumsheden finns ett 60-tal företag registrerade, allt från enskilda firmor till aktieföretag.

Hemtjänsten utgår från Svärdsjö och besöker brukare i Lumsheden flera gånger om dygnet.

Bussförbindelserna in till Svärdsjö och Falun består av skolbussen för barnen, den går en gång mot Svärdsjö på morgonen och två gånger tillbaka till Lumsheden på eftermiddagen. Under sommarlov och övriga lov har Lumsheden endast beställningstrafik, vilket innebär att man måste beställa resan minst två timmar före avgångstiden. Det finns en avgångstid på onsdagar och fredagar. Mot Sandviken och Kungsgården går det en ordinarie tur på morgonen och en åter på sen eftermiddag. Från länsgränsen mot Gästrikland, ca fyra km från Lumsheden centrala delar går flera bussar mot Sandviken och Kungsgården under läsåret.

I Lumsheden finns ett stort engagemang för att utveckla orten

För att rädda kvar dagiset i Lumsheden i ändamålsenliga lokaler och för att få tillgång till lokaler för annan verksamhet, uthyrning mm har föreningar gått samman och köpt den gamla skolan. Här bedrivs nu barnomsorg för förskola och fritids med anställda från Lumsheden. All mat som tillagas köps i butiken på orten. På eftermiddagarna när fritidsverksamheten är igång är det många barn som får omsorg i Lumshedens gamla skola. Utrymmen har iordningställt där gästarbetare övernattar under helger. Dusch och möjlighet till enklare matlagning har också installerats. Genom ett borgenslån där privatpersoner ställt säkerhet har bergvärme installerats och andra förbättringar gjorts för att hålla driftskostnaderna låga.

Lumsheden har sedan 2019 tillgång till fiber som levereras av Falu Stadsnät.

3.4. Svärdsjö (Borgärdet, Boda, Bengtsheden, Hillersboda, Österbyarna med flera)

Svärdsjö ligger 25 km nordost om Falun. Centralorten Borgärdet har ca 1 350 innevånare. Övriga byar i Svärdsjö är Arnbo, Bengtsheden, Boda, Boränget, Böle, Gårdvik, Hillersboda, Hunsen, Isala, Kyrkbyn, Sveden, Åg, Ön, Östansjö, Österbyn och Österkvarn med flera.

Offentlig och kommunal service

I Svärdsjö/Borgärdet ligger Björkhagsskolan med förskola och årskurs F-6 och Svärdsjöskolan med årskurs 7-9. Liljanskolan i Boda har årskurs F-6. En utredning på kommunal nivå pågår om att all skolverksamhet i bygden ska flyttas till Svärdsjöskolan. Intill Svärdsjö kyrka finns den privata förskolan Solsidan. I Svärdsjöskolan finns en välbesökt och populär fritidsgård som har stor och bred verksamhet. Den ses i nuläget över och ska eventuellt ersättas av mobila funktioner vilket uppfattas negativt i bygden.

I biblioteket i Borgärdet finns en av kommunens tre servicepunkter. Biblioteket renoverades och fick en något större lokal och ny entré under vintern 2015/2016 i samband med en utveckling av centrumet runt torget med bland annat ett gångfartsområde. Biblioteket fick med renoveringen en tillgänglighetsanpassad toalett öppen för allmänheten. I Borgärdet finns en räddningsstation med deltidsbrandmän som har en utryckningstid på fem minuter. Stationen har även en prio 1-bil vilken är ett komplement till ambulansen. Räddningsstationen är av mycket stor betydelse för både boende och företag i hela Svärdsjöbygden. I anslutning till centrum finns en återvinningscentral. I centrum finns vårdcentral och tandläkare. För de äldre på orten finns mötesplatsen Träffpunkten med uppskattad verksamhet och äldreboendet Källegården. Trygghetsboende byggs i centrum, bland annat för att genom cirkulation möjliggöra inflyttning till bygden. Kyrkan har en stark ställning i hela bygden. År 2018 bildades Svärdsjö, Envikens och Sundborns pastorat. Verksamheten är stor och varierad.

Kommersiell service

I Borgärdets centrum finns livsmedelsbutik med pakethantering, apotek, bankomat, frisör, optiker, laddstation (snabbladdare) för elbilar, närbutik inklusive betaltjänster och inlämningsställe för Svenska Spel och ATG, utlämningsställe för Systembolaget (i färghandeln), begravningsentreprenör, två pizzerior/restauranger, församlingsgård, möteslokaler samt på nära håll dessutom idrottsanläggning, hembygdsgården Gammelgården och konstnärshemmet Arvid Backlund-gården. Flera butiker finns, som exempelvis järn- och bygghandel, färghandel, radio- och tv-handel, blomsterhandel, klädbutik, ur & guld och hobbybutik där innehavaren även ordnar stick-kaféer och lagar kläder. I samlingslokalen Hedenborg med plats för 300 personer finns ett välbesökt gym och utrymme för spinning. I utkanten av Kyrkbyn i Svärdsjö nära Höganäsbadet ligger det populära hotellet och vandrarhemmet Trollnäs som härbärgerar många av bygdens besökare. Där bedrivs kaféverksamhet sommartid. Borgärdets Café och Pub startar verksamhet med sommarkafé 2020. Hösten 2017 invigdes Svärdsjömacken strax norr om Borgärdets centrum. Den har kommit till genom ideellt arbete av några styrelseledamöter i Svärdsjö Intresseförening med flera. Ett bolag har bildats och vinsten kommer bygden till del. Planen är att utveckla med pendlarparkering, cykelskåp och på sikt biltvätt.

Besöksnäringen är av stor betydelse och erbjuder, som nämns på andra platser i texten, Gammelgården, Arvid Backlund-gården, Trollnäs Hotell och vandrarhem och dessutom Isala lada i centrums närhet. Ett stenkast från centrum finns Gruvbacken och den av ideella krafter iordningställda Svärdsjöstigen. I hela bygden finns rika möjligheter till bad, camping, bastubad, fiske, vintersport, bland annat vid skidliften i Hillersboda, med mera.

Vi står inför en stor utmaning för att bibehålla och utveckla servicen i Svärdsjö

Enligt Dalarnas regionala serviceprogram, som drivs av Länsstyrelsen Dalarna, ska alla invånare, företagare och besökare i Dalarna ha tillgång till rimlig service. Målet är att det ska finnas förutsättningar att driva företag, handla mat, tanka bilen, ta ut kontanter, skicka och hämta paket och använda internetjänster etc. samt fungerande skola, vård och omsorg. Detta är faktorer som vi hela tiden måste säkerställa en fortsatt positiv utveckling för i bygden.

Många butiker/företagare står inför ett generationsskifte vilket är en utmaning. Det är av stor vikt att vi i Borgärdet/Svärdsjö kan behålla den service vi har och har haft och att utveckla den. Därför är det mycket positivt att Svärdsjö har valts att få driva ett BID-projekt (Business Improvement District). Det startade våren 2020 och pågår under 18 månader. Projektet förväntas engagera många boende i bygden och leds av en BID-manager och en styrgrupp. Syftet är att stötta och utveckla särskilt servicen och företaget.

Ett rikt föreningsliv

Föreningslivet i Svärdsjö är stort och varierat. Här finns bland annat Svärdsjö IF Fotboll med medlemmar i hela Svärdsjöbygden, som bidrar till en stor och aktiv barn- och ungdomsverksamhet. Svärdsjö Ridklubb är en annan viktig förening med många medlemmar och stor barn- och ungdomsverksamhet inklusive tävlingar som lockar deltagare från hela Mellansverige. Dessutom finns bandyförning, skid- och orienteringsförning, fiskeförning, kultur- och teaterförning för alla åldrar, en anrik hembygdsförning, som arrangerar midsommarfirande, Svärdsjökvällar med mera under sommaren, en förening med fokus på kyrkbåtsrodd, pensionärsföreningar, veteranbilklubb, väv- och hantverksföreningar, spelmanslag med mera. I Svärdsjö finns även en mycket aktiv intresseförning och en samfällighetsförning, Borgärdets vägförening, med enskilt huvudmannaskap för vägar och allmänna områden etc. Verksamheten Bygden bryr sig, vars syfte är att hjälpa människor på flykt och att på olika sätt stötta de människor som kommer till Svärdsjö och Svärdsjöbygden, är aktiv sedan hösten 2015. Projektetiden Hjärtasäkra Svärdsjöbygden väcktes under 2019 med start 2020.

Infrastruktur

I princip alla hushåll i Svärdsjöbygden har tillgång till fiber efter ett stort lokalt engagemang för implementering. Förutsättningen för boende och verksamhet i Svärdsjöbygden är att kommunikationen inom bygden och mellan bygden och särskilt Falun med trygga bil-, cykel – och gångvägar samt rimligt frekvent kollektivtrafik fungerar. Information och annonser publiceras i gratispublikationen Kråkbladet som ges ut av SiljaPrint. Upplagan på 8 000 exemplar distribueras i Svärdsjöbygden, Enviken och Sundborn samt till alla företag i Falun. I Församlingsbladet informerar pastoratet (Svärdsjö, Enviken, Sundborn) om framför allt vad som sker inom kyrkan. Klotterplan- ket är en Facebookgrupp med allmän information och diskussion för boende i bygden.

Ett stort och brett entreprenörskap

I Svärdsjö och Svärdsjöbygden finns det en historia med ett stort entreprenörskap. Över 300 företag i varierande storlek finns registrerade i Svärdsjö/Svärdsjöbygden idag.

Svärdsjöbygdens Utvecklingsråd, intresseföreningarna i Svärdsjöbygden, bjuder in till populära och välbesökta företag- och föreningsfrukostar ett par gånger per år vilket bidrar till ökade samarbeten bland bygdens företag och föreningar. Långt framskridna planer finns på samverkan med Envikens intresseförening.

3.5. Svartnäs

Svartnäs ligger i nordvästra delen av Falu kommun i Svärdsjö socken ca 30 km norr om Borgärdet. Svartnäs inräknat med närliggande småbyar som Östra- och Västra- Svartnäs, Nilslarsberg och Båtpers, har ca 50 fastboende och minst lika många fritidsboende. De barn som bor i byarna går i skolan i Svärdsjö och får skolskjuts.

Svartnäs är en gammal bruksort, och Stora Kopparbergs Bergslag anlade sitt första järnbruk här 1735 för stångjärnstillverkning. Järnmalmen togs huvudsakligen från gruvan i Vintjärn. Under 1800-talet började man också producera tackjärn i bruket. Bolaget valde 1872 att börja bygga det som skulle bli Domnarvets Jernverk i Borlänge och började samtidigt avveckla de mindre bruken, bland annat Svartnäs. Bruket lades ned 1889.

Svartnäs var kyrkby i Svartnäs församling som sedan den 1 januari 1995 ingår i Svärdsjö församling. Svartnäs kyrka invigdes den 27 oktober 1794.

Ett aktivt föreningsliv

Svartnäs har ett antal föreningar som Intresseförening, två jaktföreningar och samfällighetsförening. I närområdet finns två vindkraftsparker som betalar ut bygdemedel varje år. Bygdemedel från Svartnäs Vindkraftspark beslutas av Svartnäs Vindkraftsfond och bidrag ges till projekt inom Svartnäs, Vintjärn, Lumsheden och närliggande byar och gårdar inom Falu kommun. Bygdemedel från Enviksbergets Vindkraftspark förvaltas av DalaVind.

Svartnäs Intresseförening har som ändamål att genom olika projekt och aktiviteter stödja byn Svartnäs och bidra till att byn kan leva vidare och utvecklas. Exempel på detta är bl.a. olika arrangemang som Svartnäsdagen, Milrocken, fotoutställning, majbrasa, fisketävling och midsommaraktivitet m.m. Intresseföreningen äger och förvaltar badplatsen, fotbollsplanen, diverse andra markområden i byn och numera även Folkets hus som genom ständiga förbättringar och renoveringar ska leda till ökad användning.

3.6. Toftbyn

Toftbyn är en tätort i Falu kommun. Samhället ligger vid den norra änden av sjön Toftan och knyter samman vägar från Sundborn och Svärdsjö med riksväg 50. Toftbyn omges av byarna Backa, Backabro, Backanäs, Gråsala, Kvarntäkt och Storsveden.

I Toftbyn, med idag cirka trehundra hushåll, finns förskola och skola.

Ett aktivt föreningsliv

Bygdeföreningen och Gymnastikföreningen ordnar aktiviteter i bystugan och valborgsmässo- och midsommarfirande för allmänheten vid den centralt belägna badplatsen där det också finns en scen och en dansbana. Platsen nyttjas för årliga träffar av bland annat The Twin Club.

Vid idrottsplatsen mitt i byn, längs riksväg 50, finns också en nybyggd hinderbana som är fri att användas för alla

Toftbyn har också en lång tradition med kyrkbåtsrodd, det finns både ett damlag och herrlag som tävlar varje år.

3.7. Vintjärn

Vintjärn är en by som sedan gruvnedläggningen i slutet av 70-talet minskat befolkningsmässigt. Under de senaste 10 – 15 åren har en inflyttning skett, både familjer med och utan barn samt ensamstående. Vintjärn är en lugn och stilla by med många fördelar, naturen in på knutarna, möjlighet till jakt och fiske och andra naturaktiviteter.

Idag finns drygt 70 bofasta i byn. Befolkningen består av 1/3 ålderspensionärer, 10 barn under 15 år och återstoden är kvinnor och män i arbetsför ålder. Skolbarnen går i skola i Svärdsjö eller Falun. Sommartid ökar byns befolkning genom att fritidsboende, både de som har anknytning till byn och andra som köpt hus där, kommer tillbaka och vistas där längre eller kortare tider. Alla, så när som någon enstaka, äger sin bostad. Byn ”styggelse” är de tomma hyreshus som står tomma och förfaller, utan att ägaren tar något ansvar för dem.

Byn saknar allmänna kommunikationsmedel, skolbuss hämtar och lämnar skolbarnen. Utbyggnad av bredband är en aktuell fråga för byn och som är värdefull för att locka till ytterligare inflyttning.

Företag och föreningar

Ett par egna företagare finns på byn. Andra i arbetsför ålder bilpendlar till sina arbetsplatser. Inom byn finns flera föreningar bland annat, Intresseförening (som övertagit Folkets Husförening) och Jaktförening. Samtliga föreningar är idag livaktiga.

Mötesplatser och aktiviteter

Folkets Hus, byggt i början av 1900-talet och reparerat i mitten av 1950-talet. Används till olika tillställningar och hyser sommartid en fotoutställning. En mycket välbesökt Julfest sker varje år kring Trettonhelgen, på ”gammalt” vis. Festplatsen Lenåsen är idag privatägd och har alltid ett par arrangemang sommartid, Midsommarrocken är stadigt återkommande.

Under de senaste 20 åren har en fotoutställning ägt rum sommartid som belyser gruvan, byn och folket. Utställningen är flitigt besökt av människor från när och fjärran. Vandringar i byn kring gruvan och dess olika anläggningar har skett varje sommar och är även de välbesökta. Uppmärksamma vandringsleder finns med beskrivande skyltar för den som på egen hand vill besöka och uppleva de industrihistoriska lämningar som finns i och omkring byn. Vintjärn är en by som har haft stor genomströmning av befolkning under gruvnäringens tid, vilket gör att många kommer tillbaka och besöker byn.

4. Önskad situation

4.1. Vår vision

Den vision som ligger till grund för denna utvecklingsplan är:

Svärdsjöbygden – möjligheternas bygd där ung som gammal vill leva, verka och bo

5. Vilka möjligheter har vi i Svärdsjöbygden?

I följande avsnitt är det en nulägesanalys av styrkor, svagheter, hot och möjligheter i Svärdsjöbygden som ligger till grund för planering av vår fortsatta utveckling.

Styrkor	Svagheter
Bra kommersiell service	Få lokala politiker som för bygdens talan
Bra service – vård, skola och omsorg	Relativt svårt att engagera boende och näringsliv för bygdens utveckling
Hyfsade förbindelser - kollektivtrafik	Liten tillgång till byggbar mark
Relativt bra infrastruktur	Få "paketerade" och marknadsförda attraktioner
Starkt föreningsliv	Få företag/ aktörer inom besöksnäringen
En historia av starkt entreprenörskap	Att vi är "hemmablinda" och inte ser alla styrkor och möjligheter som bygden har
Det råder en stark känsla för varandra och för bygden	
Tillsammans i bygden har vi ett rikt utbud av historia, sevärdheter och aktiviteter	
Svärdsjöbygden är ett populärt besöksmål	
Natur och friluftsliv	
BID-projekt startat 2020 med fokus på service, kommer pågå i 18 månader	
Hot	Möjligheter
Ökad obalans stad/ landsbygd	Ökad attraktivitet genom nyinflyttade barnfamiljer
Ett ännu mindre engagemang för bygdens utveckling, svårt att hitta personer som vill arbeta ideellt	En ökad trend för barnfamiljer att flytta till landsbygden

Ännu sämre finansieringsmöjligheter för nybyggnation och företagsetableringar	Ökad inflyttning av boende (inkl nya svenskar) och företag
Fortsatt lärarbrist och svårighet att attrahera behöriga lärare till bygden	Attraktiv byggbar mark
Ökad konkurrens från befintliga och nya stormarknader och näthandel m.m.	Nya attraktiva seniorboenden/ trygghetsboenden som även frigör hus och gårdar
Generationsskifte bland butiker och näringsliv skapar luckor i serviceutbudet	Nya finansieringsmöjligheter för landsbygden
Nedläggning av skolor i området	En ökad trend för "outdoor"-turismen, vandring, cykel, fiske m.m.
Neddragning av kollektivtrafiken till Falun	Ökat samarbete med Enviken och Sundborn runt besöksnäringen
Svag ekonomisk utveckling för kommunen, lågkonjunktur	Ökat intresse för landsbygden
Dyrare att bilpendla	Ett större samarbete med Visit Dalarna och turistattraktionerna i Falun/ Dalarna.
	Nya företag inom besöksnäringen (bo, göra, äta)
	Väl utbyggt fibernät ger nya möjligheter för distansarbete och ökad inflyttning av boende och företag.
	Företagshotell för småföretagare, distansarbete och mindre lokalkontor/ satelliter

5.1. Vad behöver vi göra för att möjligheterna ska bli verklighet?

Vad kan vi själva göra får att nå möjligheterna? (konkreta åtgärder, lobbying etc.)

- Vi kan fortsätta arbetet med att inventera, kartlägga, paketera och marknadsföra Svärdsjöbygdens samlade utbud som kan locka besökare och inflyttare (boende och företag).
- Införliva nya paketeringar och marknadsföring i konceptet för Sevärda Svärdsjöbygden med koppling för BID-projektet, se över det tidigare programmet Ambassadörer i Svärdsjöbygden och göra en omstart av det.
- Utforska möjligheterna för ökat samarbete med Visit Dalarna samt samverkan med Enviken och Sundborn.
- Fortsätta samverkan med SPF och PRO skapa möjligheter för nya/ fler seniorboenden som kan frigöra hus och gårdar till bl.a. barnfamiljer.
- Fortsätta med företagarkosterna och där lyfta frågorna om kommande generationsskiften och positiv utveckling av den kommersiella service m.m.
- Genomföra minst 4 sammankomster (möten i fokusgrupper och utvecklingsrådet vida samma tillfälle) per år för innovation och bygdeutveckling via Svärdsjöbygden

dens Utvecklingsråd (två representanter från respektive intresseförening) - *här bör vi skapa ett årshjul som planering för vårt arbete.*

- Få kontinuitet i arbetet med denna utvecklingsplan och ett aktivt Svärdsjöbygdens utvecklingsråd.
- Utvärdera möjligheterna att skapa ett utvecklingsbolag med nya former för lokal finansiering.
- Utveckla webbrådet med ett råd/ en grupp som arbetar med marknadsföring och profilering av bygden via sociala medier.

Finns det några hinder? Hur ska vi eventuellt arbeta med hindren?

- Enligt Dalarnas regionala serviceprogram (drivs av Länsstyrelsen Dalarna) ska alla invånare, företagare och besökare i Dalarna ha tillgång till rimlig kommersiell service. Målet är att det ska finnas förutsättningar att driva företag, handla mat, tanka bilen, ta ut kontanter, skicka och hämta paket och använda internetjänster. Detta är faktorer som vi hela tiden måste säkerställa för en fortsatt positiv utveckling för bygden.
- Ett minskat intresse (som går igen över hela landet) från boende, föreningar och företag att vara med och tillsammans utveckla bygden. Ett sätt att arbeta med detta är att göra en enkät vilka behov som boende (befintliga och nyinflyttade), föreningar och företag har och utifrån det skapa arbetsgrupper utifrån behov och intresse.
- Finns risker med en tuffare ekonomi för kommunen med besparingskrav som påverkar negativt, t ex översyn/nedläggning av skolor, minskad kommunal närvaro och service

6. Mål och fokusområden

I följande avsnitt redovisas de fokusområden som Svärdsjöbygdens utvecklingsplan omfattar, för respektive fokusområden finns mål för kommande år samt ett femårs- och ett 10-årsperspektiv.

Detta underlag ligger till grund för Svärdsjöbygdens utvecklingsråd att prioritera arbetet och tillsätta arbetsgrupper. Målen ses över årligen för att klarmarkera det som är slutfört och komplettera med ytterligare mål. Vidare är det ett underlag för respektive intresseförening när lokala handlingsplaner upprättas.

Fokusområde	Övergripande mål	Mål 2020-2021	Mål 2020-2025	Mål 2020-2030
Boende	Attraktiva trygghetsboenden	Fullfölja arbetsgruppens arbete kring trygghetsboenden	Följa upp genomfört arbete. Utvärdera och eventuellt uppdatera plan.	Säkerställa att det finns en strategi och plan för en fungerande generationsflyttscirkel
Boende, forts.	Vara en attraktiv bygd att flytta till eller etablera verksamhet	Utreda möjligheter och viljeinriktning på respektive ort, görs i samråd med kommunen	Formulera en plan utifrån genomförd utredning	Genomföra, uppdatera, följa upp och utvärdera framtagna plan
Skola	Säkerställ att det finns en attraktiv och närvarande skola i bygden	Arbeta för att få insyn i och påverkan på kommunens planering Skapa en plan för påverkansarbete kring skolans närvaro i	Följa upp och utveckla de framgångsfaktorer som bygden kan påverka Ha möten med bygdens ungdomar för att involvera och	

		bygden	identifiera behov	
Näringsliv	Skapa fler arbetstillfällen och ett gynnsamt näringslivsklimat	<p>Identifiera vilken hjälp bygden kan få av Näringslivskontoret för fortsatt utveckling av näringslivet</p> <p>Identifiera företagens behov och idéer samt formulera en plan kontinuerlig dialog</p>	<p>Säkerställ att vi nyttjar den hjälp och stöd som finns att tillgå från kommunen</p> <p>Kartlägga behov av: *Distansarbetsplatser *Företagarfrukostar *Nätverksbyggande *Digital plattform med information</p>	
Föreningsliv	Säkerställa ett starkt föreningsliv där resurser samordnas och samplanering görs	<p>Identifiera föreningarnas behov, idéer och resurser</p> <p>Grovplanering av aktiviteter för att undvika krockar på årsbasis, bistå med samordnad marknadsföring</p>	<p>Hjälpa till med koordinering av behov och resurser</p> <p>Följa upp och utveckla samplanering och marknadsföringsinsatser</p>	
Kommersiell och offentlig service	Bidra till att det finns en närvaro av offentlig service	Bearbeta kommunen att säkra närvaron av kommunal verksamhet i bygden	Ha återkommande uppföljningsmöten	
Kommersiell och offentlig service, forts.	Ha en starkt och livskraftigt utbud av kommersiell service	Skapa en plattform och digitala kanaler att sprida information service som finns lokalt	Uppmuntra till att nya aktörer etablerar sig i bygden	
Besöksnäring	Bidra till utveckling av be-	Stimulera och uppmuntra till	Följa upp genomfört arbete.	Utvärdera effekter av de in-

	söksnäringen med fokus på natur, kultur och upplevelser till att bli ett självklart val både lokalt och nationellt	<p>nätverksbyggande mellan befintliga entreprenörer inom området och ta fram en plan för att identifiera nya projekt och idéer. T ex på en idé att utveckla är ställplatser för husbilar.</p> <p>Ta fram en modell för uppföljning av effekter av de insatser och projekt som genomförs</p>	Utvärdera och eventuellt uppdatera plan.	satser som är genomförda, ta fram en plan för fortsatt utveckling
Besöksnäring, forts.		Fullfölja arbetsgruppen med vandringsleder i bygden	<p>Följa upp genomfört arbete.</p> <p>Utvärdera och eventuellt uppdatera plan.</p>	Utvärdera effekter och nyttjande av vandringsleder, ta fram en plan för fortsatt utveckling
Infrastruktur och kollektivtrafik	Uppmuntra och bidra till en trygg, säker och hållbar infrastruktur	Medverka och bidra till att projektet hjärtsäkra Svärdsjöbygden startas upp och implementeras	Medverka och bidra till förvaltningen av hjärtsäkra Svärdsjöbygden	Stödja förvaltningen och uppmuntra till utveckling av hjärtsäkra Svärdsjöbygden och liknande projekt
Infrastruktur och kollektivtrafik, forts.		Genomföra projektet pendlar-parkering i Svärdsjö	Följa upp projekt pendlarparkering och utvärdera fortsatt utveckling av området	Utvärdera effekter av de insatser som är genomförda, ta fram en plan för fortsatt ut-

		Identifiera flera projekt och idéer för att utveckla infrastruktur och kollektivtrafik i bygden	Identifiera lämpliga samarbetspartners och resurser för fortsatt utveckling av infrastruktur och kollektivtrafik	veckling
Kommunikation, profilering och marknadsföring av bygden	Svärdsjöbygden ska ha en tydlig, attraktiv och tillgänglig profil i kommunikation och marknadsföring	<p>Uppdatera strategin för hemsidor och social medier, identifiera resurser och behov för genomförande. T ex uppdatera plattform för hemsidor med en ny grafisk profil.</p> <p>Identifiera vilka målgrupper vi vill nå ut till och hur detta görs</p>	<p>Genomför uppdaterad strategi.</p> <p>Följ upp, utvärdera och utveckla strategier, t ex uppdatera efter den tekniska utvecklingen inom området</p>	Följ upp, utvärdera och utveckla strategier, t ex uppdatera efter den tekniska utvecklingen inom området

6.1. Kontaktuppgifter till deltagare i respektive fokusområde

Deltagandet i respektive fokusområde kommer att utökas löpande med intresserade representanter för boende, föreningar och företag i Svärdsjöbygden.

Fokusområde	Kontakter/ deltagare
Boende	Vakant
Skola	Jessica Johansen, 070-597 60 08; Daniel Johansson, 070-244 89 95; Ulrika Storm, 073-053 87 32
Näringsliv	John Wiklund, 070-287 82 75; Mikael Källman, 0768-48 44 41
Föreningsliv	Vakant
Kommersiell och offentlig service	Jessica Johansen, 070-597 60 08; Karin Danielsson, 070-322 42 20; Peter Johansson, 070-304 55 46
Besöksnäring	Karin Danielsson, 070-322 42 20; Lennart Sundström, 070-621 47 41; Håkan Wallén, 070-677 83 22
Infrastruktur och kollektivtrafik	Peter Johansson, 070-304 55 46
Kommunikation, profilering och marknadsföring av bygden	Mats Leonardsson, 070-746 29 42; Mikael Källman, 0768-48 44 41

7. Vår handlingsplan för att nå målen.

Utifrån 6. Mål och fokusområden tar vi fram en handlingsplan som gör att vi når målen. Detta gör vi i respektive fokusgrupp under hösten/ vintern 2020.

Handlingsplanens syfte är att:

- vara ett stöd för att planera och genomföra framgångsrika aktiviteter
- säkerställa samordning och koordinering av planerade aktiviteter

Utvecklingsrådet tillsammans med de olika intresseföreningarna har till ansvar att arbeta med de mål och fokusområden som är identifierade under avsnitt 6.

Utvecklingsrådet har det övergripande ansvaret att tillsätta resurser och ansvariga för de olika mål som är framtagna under avsnitt 6. På rådets återkommande gör vi löpande uppföljning och prioritering av arbetet.

8. Receptet på bygdens gemensamma framgång

Huvudingredienserna för fortsatt framgångsrik utveckling av Sevärda Svärdsjöbygden är:

- att vi i bygden, boende, föreningar och företag främjar samverkan och samarbete så långt det är möjligt.
- att vi har som ambition att (minst) en gång per år engagera hela bygden för kreativitet och kraften i medskapande processer och väl förankrade idéer.
- att vi med regelbunden dialog med våra kontakter inom Falu kommun kvalitetssäkrar att vi är på rätt väg och att vårt utvecklingsarbete sker i enlighet med kommunens vision, mål och utveckling.
- dialog, dialog och åter dialog
- att vi fortsätter att bygga på en gemensam kommunikation och marknadsföring
- att vi tillsammans skapar meningsfulla och lustfyllda aktiviteter, att vi har roligt och firar tillsammans när vi når våra mål